इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ५४६।प (१)

ग्रंथ नाम अहिल्योद्धारण.

विषय मराठीकाव्य.

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

अध्यात्मरामायणसटीक

विराटपर्व प्राकृतअर्थासहित

उद्योगपर्व

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(1)

श्रीगणेशायनमः अथअहल्योद्धारणप्रारंभः करूनिनमनसीतावल्लभा
व्यापदातें कथिनचरित्रज्याच्याकीर्तिच्यासंपदातें जडशिळातनुजालीजेअहिल्या
मतिची निजचरणरजेंतेंउद्धरीरामतिची १ सुरेंद्रेंअहल्यासतीसीरमाया
त्तिसादाविलिगौतमाकारमाया प्रियाआत्मयाचातसाभावदावी अहंकारबु
द्धिसतेपैंवदावी २ अहंकारइंद्रमीयात्मतवदावी रमेंबुद्धिसीतेअहल्यावदा
वी शिलादेहजोमीगमेजाम्मतीतें नगिउद्धरूतोपदेंरामतितें ३ चित्सक्तिचि
त्स्फूरणनिर्मळज्यामतीतें आत्मासदाप्रियगमेसुखधम्मतीतें तेआत्मता
तसीचमानुनिमीपणातें संपादितेतवुशिळापणआपणातें ४ अहल्या
तसीस्वप्रियाकारमाया नजाणोनिगेलीपराशीरमाया घडेयानिमित्यें शि
ळाशापतितें पतिमानितात्याशचिच्यापतीतें ५ गौतमेंकरूनिकोपतिव्रता
शापिलीनिजसतिपतीव्रता पाडउनिअधमाधमागति मानिलिनिरपरा

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

धमागुति ६ शापुनिहोयअनुतप्तमुनिशातितें किंगाऊकेनसुरक्तत्रिमजी
सतिते म्यांशापिलीनरिजडीन्मकतामतिचा नाशिरघुत्तमतसीहरामति
ची ७ सागरीदगडराघवतारि येशिकेशिविभ्रतोअवतारि उद्धरिजिस
जउक्षमतितें रामउद्धरिजसोकमतीतें ८ कानिअसेंवचनआईकतां
पतिचें जालेअचेतनशिळमयरूपतिचें नागास्तनश्रवणकेशादिवेगळा
ले देखुनिबाष्पमुनिच्यानयनिगळाले ९ अवयवअवघेहीहेयथापूर्वसा
रे कुरवपसरलेतेउर्धजाच्यप्रसारकरीतिसवनिजुर्णस्तापदाचेचपेटे
मनि स्तणोनिमुनिंहाशोकवन्हीचपेटे १० देखवतांमुनितिलाअनुकंपा पावला
उपजलीअनुकंपा शोकहोउनिअपारसतिचा वेचवीतवेरूपारसतीचा १
११ विनाहक्षयेथेंनसाजीवजाती गजव्याघ्रनिर्जिवहोउनिजाती रक्षापा
यलागेमगकाननाचा घरीजंगमात्याम्रगांकाननाच्या १२ वचनहेनिघ

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(2B)

तोऋषिआननी वसतिजंगमजीवनकाननी विपिनज्ञासनयेरीतिनेमुनी
निजतनुबदरीप्रतिनेमुनी १३ साग्रिसहस्त्रावरुषिंअजाला वोज्ञीरवि
द्यामगजन्मजाला तोरामसीतावरणप्रसंगें येत्यावनाकौशिकविप्रसंगें
१४ तोस्थावराविणनदेरवतजंगमातें सर्वत्तरामह्रिवदेअजिसांगमातें हां
सेंल्लणेंमुनिसुराविधिपूर्वकांही तुंनिर्मितविदितसेतुजसर्वकांही १५ स
र्वत्तरामअजिद्यौकरीभावदावी [illegible]कांतयाप्रतिनपुर्वकथावदावी सांगेल्ल
णोनिऋषिवर्यमुनींद्ररामा वात्रा दिवाकरकुळाबुद्धिचंद्ररामा १६ कथिक
याकुशिकान्वयनंदना श्रवणते [illegible]रिंतारघुनंदना सकळपाहतिगौतमआ
श्रमा नयनिदेरवतिविप्रवधुश्रमा १७ शिळासारीनारीहसितअधरिमंद
स्मिरवे मुरवीचंद्रज्योत्स्नाअवयवयथापूर्वबरवें ऋषिविश्वामित्रासकळम
जदेरवोनिउसति सुरवेंकोण्याहासेंस्तणतिवदजिगौतमसती १८ दिल्हेंत

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(3)

अ. धा. ६

याउत्तरकौशिकानें किंशापहाआईकतांस्वकानें जालिसतितेंअतिदीनवा २
णी आक्रंदलिसुस्वरदीनवाणी १९ करूनिगळामोकळासारसाक्षी रडें
कीअगासर्वसंसारसाक्षी पतिप्रीतिकामीनसेपापकामी असीतेअहल्यापाव
लेशापकामी २० पतिव्रतासिंपतिहारकेंगी घाबुनिधर्मेंनिजकाळकेंगी व
शेंतयाइंद्रभुजंगमाते घेतेंरसेंदुष्टभुजंगमातें २१ ज्यालातपेंसकळभुत
भविष्यगवें रोशाऋषिसहिअसेंतमकाउगवें गेलिस्वकांतस्तणउनिचजे
रतितें शापेंतिलारचियलाअपकारतितें २२ ईत्यादिशोकपरिसोनिमुनीस
तीचा मानिमनिनिरपराधविलासतीचा आलिकृपातवबहुऋषिगौतमातें
बोलेत्यजुनिअतिदीर्घतमांतमातें २३ स्तणेंस्पर्शलाकामदेवाध्टमातें अह २
ल्येतसाशेंबलाक्रोधमातें भलितुचिमिंइंद्रदोघेसमान त्रिलोकीनहोतिल
आल्हासमान २४ चितिमलाउपजीलाअनुतापसाचा दुर्वारशापअतिदा

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

3A

रूणतांमसाचा हेनाशिलेसुहृतम्यांतवघातपातें आतांहूपेकरुनिवेचिन
वोतपातें २५ हाशापआंणिपुरुषांतरतुजलागे स्पर्शेअकल्पीततईअघतुज
लागे दोहिसयापरिहरुनिसमागमातें मासापुन्हांमि "सिद्दितुबरमागमातें
२६ हेआईकोनिअबलाऋषिवर्यवाणी आतांनकोकरुंह्मणेंकरुणेसिवा
णी देयेकथोरवरयेशितिकेंकदापी मिनव्यवेनमजकोणहीलोकदापी २७
ऋषिह्मणेंअसिहेवरमागती कायउईशाहेपरमागती बहुतदीर्घविचारु
नियांमुनी हसितवक्त्रवदेतिसनेमुनी २८ ह्मणेंसूर्यवोशातपूर्णावतारी
शिळासागरामाजिजोदेवतारी घनःश्यामतोरामलाउपदातें तुतेंआंणिदेविं
तित्यासंपदातें २९ परेशाब्दकानिजसाहासतिचा सुखेंयेतरोमांचदेहासति
चा जगिश्रणीजिच्यानिजानंदजाला मनिआगविरामचंद्राअजाला ३० जा
लिशिळापरिमनासुखतेसतिच्या अह्यापिहीदिसतसेंमुखिहास्यतिच्या रा

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

आ·धा·
७
(५)

माचियास्मरतसेहृदईपदातें देहास्यसुचविमनोगतसंपदातें ३१ हेआई
कोनिमगयारितिहोप्रसंगें इंद्राचिहि प्रसियल्लीगतिविप्रसंगे बोलेकृषिस
तिसजोमुनिदेवराया तोयेकृपाकतउदेरवोनिदेवराया ३२ अहिल्यासति
शापिल्लीकोपतापें सुरेंद्रासितेव्हांतयाच्याप्रतापें म्हणेंप्रितिरोसीजयाल्लाभगा
चि तनुजोसहस्त्राभगिदुभंगाचि ३३ तेव्हांमुनितेअनुतापजाला देरवो
निअक्रोधमहाद्विजाला समागमेंइंद्रहीकाननातें चालेस्वयेंसाकुनिआन
नाते ३४ देरवोनिदिनमुनिसत्तमदेवराया शापापहारकरीयेरीतिदेवरा
या किंहेभगेदशशतेनयनाहोतित पावउनिस्त्रचउतमांवजनाहोतितें भा
३५ केलिभगेनयनयांतअसिकृपाहे किंलोचनिदशशतिअतिहूरपाहे ३
चितिधरुनिअनुतापअसिकदापि कर्मेनकोकरुअसासविवेकदापि ३६
निरोपदेउनिसुराधिपातें शिळासतिआवविअश्रूपातें गेलातपस्विपरमा

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

तयातें शोषितसेवर्षीहिमातपातें ३७ तदारभ्यहाईसकोतारवास स्मरेहेदेशि
व्हाहोउनिराघवास सुखेंत्यामुखीहास्यसभ्रावदावी मुनिहोईचिकायशो
भावदावी ३८ असेविश्वामित्रासहितपुसतांविप्रनिकरी तयातेंहेवार्त्ताकुशि
कसुततोवर्णनकरी करश्रीरामाचाधरूनिकृषिहंदातुनिमुनी पुढेंनेश्रीरा
मापदईसस्पर्शेलाविनमुनि ३९ श्रीरामतेव्हांईसपादपद्मा लाविवसेज्या
तअस्वेदपद्मा तोरामरामध्वनिआमनीत वरेंउठेगर्जतकाननात ४०
तेजोउठेंगर्जतरामराम प्रतिध्वनिहोतमनोभिराम तोकौशिकादिद्विजरा
मवाणी उच्चारितांकायसुखासिवाणी ४१ स्पर्शकांचनकरीपरीसाचा का
ळिमाहरूनित्यापरिसाचा देहहेमपरीसुंदरझाला लागतांचिहरिपादर
झाला ४२ जयिमतिसचिदात्माचित्पदीभावदावी जडतनुतिचिलेहिब्रह्म
तेव्हांवदावी कपटपुरुषवेशेंहेदशाजेसतितें रघुपदपद्मीस्पर्शतांनास
पति

आ॰धा॰ ८

(5)

तितें ४३ पदरजेउवतीकमळक्षणी प्रथमपायययवांकुशलक्ष्मणी दिसति
शोभतिअभ्द्रुतनुपुरें स्मरतिज्यासिविरंचितनुपुरें ४४ उगेंतोपुढेंरामको
दंडपाणी गळाहारमुक्ताफळाचेसुपाणी घनःश्यामदृष्टिदिसेकामिनिच्या
प्रभाअंबरीदिव्यसौदामिनिच्या ४५ सजळजळदवर्णादुःखसंसारभंगा
कनकरुचिरवर्णासूर्यकोटिप्रभंगा सशरकरिधनुष्याराघवासानुजातें
स्तवितकमळनेत्राकुंडलान्यांबुजातें ४६ परमजाजसिलाधलिदुर्लभा पर
मविस्मितगौतमवल्लभा करुनियाप्रतिमागतिवंदना स्तवितसेस्वसुखेंरघु
श्री नंदना ४७ ब्रह्मादिकंहरकितिपदनारज्याच्या तोरेणुलाभँजआजितयारजा म
चा केलेमलापरमधन्यजगन्निवासा नासुनिशापतनुदुःखअरण्यवासा ४
४८ स्वपदरजजयाचेउद्धरायाउपाय त्रिगुणविरहितादेहनाहातपाय प्रथ
मनवलहेकींजन्मत्याहीअजाला तदुपरिचरणाच्यारेणुव्यास्यईजाला ४९

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

5A

चाल्पेवदेहीवरदानदेही तथापिहाराघवदानदेही नदेहहाभाग्यअहोजना
चे विचित्रकर्त्तव्यनिरंजनाचें ५० मनुष्ययाशुद्धनिरंजनाला जोमानितोत्या
अबुधाजनाला मोहावयारामतसेचिदावी विचित्रयाचीकरणीवदावी ५१
सुरनदीभुवनत्रयपावनी पदरजेप्रभुरतोमजपावनी जउशिवत्वनिवा
रुनिदिसतो धरीनमिमनियामिनिदीसतो ५२ सेव्यजोसकळदेवदानवी
त्याशिवासहिशिरासदानवी तेनदीजशिवपादनिरंजी धन्यमीतसीचपाद
नीरंजी ५३ विधिभवासहिपावननीरंजी जननत्यासितुझापदनीरजी म
जशिलेशिहिहेतनुसंपदा तवपदीवनसाअजिआपदा ५४ पदरजेचिपवि
त्रनदीसती मजहितेपदपावनदीसती दिसतसेप्रभुचामजवेशही विभव
हैंकितिवर्णिलशेषही ५५ मनुजआकृतिबाणधनुर्द्धरा जळजलोचनकौस्तु
भकंधरा नयनिदेखतसेतरियाविना इतरदैवतमानुनिसेविना ५६

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ज्याचेपदाब्जरजधुंडितिवेदवाचा नाभीसीसंभवसरोरुहसंभवाचा घेणार
नामरससारपुराणिवाणी तोरामचंद्रभजतांमजकायवाणी ५७ यादीनपा
ळनकथारवलसासनाच्या गातिनिरूपितिसभेकमळासनाच्या त्याराघ
वाविणतुझ्याकवणाभजावें सर्वात्मताशरणयेकतयासजावे ५८ धरू
नीस्तनीलयसंगीतवीणा तुतेंराघवागायवाणीप्रवीणा कुचाग्रावरीवर्ष
तेनेत्रपाणी हृदाब्जीजिच्यारामकोदंडपाणी ५९ तुतेंब्रह्मलोकीसदाग
यवाणी नसेज्ञीसगातांमिज्ञानेरवाणी स्तनाग्रावरीतेधवांअंबुज्याचें
अहोभाग्यत्यादिव्यनेत्रांबुजाचे ६० रघुपतितुजगाउनिभारती उपजवी
ज्ञानकादिसभारती सफलमानितसेनिजभारती तनुवरीगुढियाचउभा ५
रती ६१ विधातापिताआणितत्पुत्रदारा तुतेंगातिगारामचंद्राउदारा असा
तुजनगधामविश्वाभिरामा तुझेंपादपद्मीचमीभृंगरामा ६२ जेंसंपदाकल्प

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

68

जासकळासुराची जेमाउळीविधिहरादिकवासुराची तेहीस्तनीपदतुझें
निजसंपदातें मानीतयानमनमीकरीतेपदातें ६३ आक्रमीस्वचरणेंत्रिज
गातें रामहास्यणुनिशास्त्रहिगातें त्यापरानमुनिगोतमजाया घेनिरोपपति
सन्निधजाया ६४ प्रलयजलदवर्णांदुःखसंसारभंगा कनकरुचिरवस्त्रेंसू
र्यकोटिप्रभंगा सशरधनुधरीत्याराघवासानुजाते स्तवितकमलनेत्राकुंड
ळासांबुजातें ६५ श्रीत्रिविक्रमचिरामवामनी नित्यहीप्रियपणेंनवामनी चि
त्स्वरूपकरीवामनाशिला वामनेंइतरकामनाशिळा ६६ इतिवामनिर्य्ये
घेआहिल्योद्धारणसमाप्तम्

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com